

ХРОНЧАР И ПЕСНИК ТОПЛИЦА СИМИЋ
ПРИРЕДИО ГОЛУБ ЈАШОВИЋ

ХРОНЧАР И ПЕСНИК ТОПЛИЦА СИМИЋ

ПРИРЕДИО ГОЛУБ ЈАШОВИЋ

Историјски архив Крушевац
Удружење за културу и уметност *Логос*
Крушевац – Својново
2022

САДРЖАЈ

НАШ САВРЕМЕНИК ТОПЛИЦА СИМИЋ ВАРВАРИНАЦ.....	5
<i>Аница М. Вучинић</i>	9
ТВОРБА ИМЕНИЦА У ЗБИРЦИ ПЕСАМА ИМИТАЦИЈЕ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА – НЕКИ ЕЛЕМЕНТИ ТВОРБЕНЕ АНАЛИЗЕ	
<i>Марина С. Грујић</i>	24
ОМАЖ МР ТОПЛИЦИ СИМИЋУ, КЊИЖЕВНИКУ И НАУЧНИКУ И ЊЕГОВОМ САТИРИЧНОМ НАДИГРАВАЊУ С РАЗУМОМ	
<i>Небојша Д. Ђокић</i>	29
ТОПЛИЦА СИМИЋ КАО ЗАВИЧАЈНИ ИСТОРИЧАР	
<i>Томислав М. Ђокић</i>	39
ИЗНЕВЕРЕНО ОБЕЋАЊЕ ВИНО ЈЕ; ИПАК; ЈАЧЕ	
<i>Зоран М. Ђурић</i>	42
ЈЕДАН ПОГЛЕД НА СТВАРАЊЕ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Марија В. Запутил</i>	46
ПРЕЗЕНТ КАО НАЈДОМИНАНТНИЈИ ГЛАГОЛСКИ ОБЛИК У ЗБИРЦИ ПЕСАМА ИМИТАЦИЈЕ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Голуб М. Јашовић</i>	52
СИТНИЦЕ ЈЕЗИКОСЛОВНЕ У КЊИЗИ ПЕСАМА ИМИТАЦИЈЕ ОБРЕЖАНИНА ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Предраг М. Јашовић</i>	61
ТОПЛИЦА СИМИЋ КАО КЊИЖЕВНИ КРИТИЧАР	
<i>Славица Д. Јовановић</i>	68
ТОПЛИЦА СИМИЋ – ОПСЕНАР И ВАГАБУНД	

<i>Каменко М. Марковић</i>	74
СЛИКА ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Јована С. Мицић</i>	80
ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ ЛЕКСИКЕ У ПОЕЗИЈИ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Јована С. Николић</i>	86
ПОНАВЉАЊЕ И ИНВЕРЗИЈА У ПОЕЗИЈИ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Љубодраг Обрадовић</i>	93
ТОПЛИЦА СИМИЋ ЈЕ ОДНЕГОВАО ЦВЕТ ДРАМСКОГ АМАТЕРИЗМА У ВАРВАРИНУ	
<i>Емилија Д. Рецић Мирковић</i>	97
<i>Милица Ј. Дејановић</i> КОНГРУЕНТНИ АТРИБУТИ У ЗБИРЦИ ПЕСАМА ИМИТАЦИЈЕ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Душан Р. Стефановић</i>	108
СИСТЕМ АНТРОПОНИМА У ПОЕЗИЈИ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА	
<i>Ђорђе С. Петковић</i>	119
ПРИЛОГ БИОБИБЛИОГРАФИЈИ КЊИЖЕВНИКА И ПУБЛИЦИСТЕ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА ИЗ ОБРЕЖА КОД ВАРВАРИНА (1938-2010)	

Јована С. Николић

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

ПОНАВЉАЊЕ И ИНВЕРЗИЈА У ПОЕЗИЈИ ТОПЛИЦЕ СИМИЋА

-лингвостилистички аспект -

Анстракт. У раду се анализирају фигуре понављања, реторичка питања као конектори и синтаксичке фигуре пермутације у контексту стилистичких конектора текста, на корпусу који представља збирка *Имитације* Топлице Симића. Од фигура понављања издвојиле су се анафора, епифора и симплоха, а од синтаксичких фигура пермутација – инверзија.

Кључне речи: понављање, инверзија, стилистички конектори, лингвостилистика, Топлица Симић, *Имитације*.

Лингвостилистичка анализа књижевноуметничког текста може показати који су структурни феномени и кохезивна средства његова главна обележја, и којим стилским елементима је постигнута експресивност и упечатљивост.

Корпус рада чини збирка песама *Имитације*, Варваринца Топлице Симића, који у послератном периоду ствара под утицајем својих узора – Исидоре Секулић и Милоша Црњанског. Ово песничко остварење састављено је од пет делова засебно насловљених: I *Песма*, II *У блату*, III *Едемске двери*, IV *Расција* и V *Златни камен*. У анализи материјала имали смо у виду класификацију стилистичких конектора коју даје Катњић-Бакаршић (1999).

Фигурама понављања припада важна конекторска улога, „будући да понављања представљају најважније језичко средство за повезивање дијелова текста“ (Katnić-Bakaršić 1999: 100), а истовремено доприносе и његовој стилској маркираности.⁷⁶ У поезији фигуре понављања омогућавају да се поновљени део боље уочи, и да се истовремено истакну делови који су различити (Polovina 1999: 193). У грађи је забележено неколико типова понављања. Анафора или понављање једне или више речи, које се остварује на почетку више узастопних стихова, најфреквентније је средство које доминира збирком. Навешћемо потврде из анализираног материјала:

Газимо од бола савијени да ником љубав не даднемо/
Газимо пресамићени од болести огољени/ *Газимо* излућени
дипломе своје стечене/ *Газимо* осрамоћени од света руље
јаросне/ *и тешко нам је* на овим дугим стрминама/ *и*
 тешко нам је на овим нашим кривинама/ *и тешко нам*
 је и више не сањамо шеве печене/ *и тешко нам је* на дну
ове рупе пакосне (Симић 1994: 9); *Ја, раб божји*, у Кладову
заточен/ *Ја, раб божји*, на путевима Овидија, Вука, Ђуре,
Војислава и иних мученика (Симић 1994: 10); *И* тешим
их нежно речима далеким/ *И* мислима лепим, *и* мислима
меким/ *И* бескрајно пијем свака редом пића/ *И тако ће*
 бити све до мог клонућа/ *И тако ће бити* све до ишчезнућа
(Симић 1994: 13); *за* способне прогласисмо хулигане/ *за*
поштење измерисмо новац људи/ *за* лажове сви рекосмо да
су људи;/ *за* моралне прогласисмо педерасте/ *за* спортисте
и криве и кљасте (Симић 1994: 16); *ја* не разумем ово доба/
ја сад ништа не могу да створим/ *ја* више волим Хамлете
данске (Симић 1994: 17); *Хтео бих* у блату зрно бисера да
нађем/ *Хтео бих* сва злата царева наших да ископам/ *Хтео*
 бих да васкрснем сјај свадбе у Кани/ *Хтео бих* све свеце са
трона светог да преиспитам/ *Хтео бих* у овој мутној реци

76 Понављање као језички феномен може се реализовати на свим нивоим, а предмет је интересовања поетике, књижевне стилистике, теорије књижевности колико и лингвистике и лингвистичке теорије (Piper 1979).

нашој кап бистре воде да нађем (Симић 1994: 20); *Поезију писати* неће сви што светом ходе/ *поезију писати* пре ће реком живота сами што броче (Симић 1994: 21); *Сад* слушам: јутарњи пси лају/ *Сад* видим: месец таму сатре/ *Сад* лутам у свом завичају/ *Сад* мислим угашене своје ватре/ *Сад* рукама мојим семе пршти/ *Сад* коњ мој вршати (Симић 1994: 24); *Истина* је једна, ал' утеху тражим где се суза точи и вино се пије/ јер *истина* није за умове круте/ *истина* је тамо где сва уста ћуте (Симић 1994: 25); *Путима* распутим, *путима* без пута/ *Створења* као ти што беше/ *Створења* што нам ум узеше (Симић 1994: 32); *а с њима и мене/ а с њима и мене* да спаси од заборав (Симић 1994: 35); *за Србина* Турчин нов јатаган кује/ *За Србина* нигде мира нема/ *у Србију* беже са простора давних/ *у Србију* још су муке веће (Симић 1994: 50).

У структури две песме налазимо и анафоричко и епифоричко понављања која збирно чине симплоху, што везу међу стиховима чини интезивнијом:

Дивна Мађарица, чедна *Марика/ плавуша Марика*, лепота права/ *Плавуша Марика, зелене очи/ Плавуша Марика, зелене очи/ Плавуша Марика, дивна Мађарица/ Плавуша Марика, дивна Мађарица* (Симић 1994: 39); *Нема речи да искажу* димензије наше *лажи/ залуд зове Музу лажи/ -Како да напишем оду лажи?/ Нема речи да искажу...* (Симић 1994: 56).

Песма *Питање* је у целости обликована реторичким питањем, а њена структура обележена је и анафорским понављањем:

Шта је смисао, у бесмислу дика/ *Шта* је мисао у сулудој глави/ *Шта* је речитост језика без ума/ *Шта* је срце у рогатог бика?/ *Шта* су узде у свезана роба/ *Шта* је љубав у педера редом/ *Шта* је страст, а *шта* штедња штедром/ *Шта* је смисао атомскога доба?/ *Шта* ће зеки јунаштво и част/ *Шта* ће гладном ситост а и сласт?/ *Шта* ће јадном

фотеља и крст/ *Шта* ће богатом, кад упиреш прст? (Симић 1994: 54).

Друга одлика Симићеве речи у *Имитацији* је инверзија. Познато је да су синтаксичке, семантичке и комуникативне функције сегмената исказа или реченице зависне од реда речи, који може бити основни или инверзиван. У „уобичајеној линеаризацији обавештајне реченице, када је она комуникативно неутрална, субјекат претходи предикату, а предикат објекту“ (Пипер и Клајн 2014: 437), док је код стилистичке инверзије распоред реченичних конституената одређен контекстом и његова стилогеност разматра се са аспекта динамизма, који постаје изразитији када ред речи није неутралан (Silić 1984: 63; Bernardi-Glovacki 2004: 56).

Уметнички израз поседује већу стилску вредност уколико је обликован посредством инверзивног реда речи. Нарушавањем граматичког реда речи, где нема места афективности, постиже се експресивност инверзивним формама, јер сваки реченични члан који се измешта из основног поретка добија на значају. У том случају инверзија подразумева „ред компонената при којем се на првом мјесту налази компонента што носи нову обавијест“ (Silić 1984: 64).

Ковачевић (2000: 324, 332) користи термин *пермутација* и сврстава га у поступке онеобичавања форме синтаксичких јединица, чиме се нестилемске јединице преводе у стилемске, односно један граматички модел синтаксичке јединице у стилистички. Конкретно га дефинише као „језички поступак измјештања језичке јединице из положаја који јој је предодређен у основној граматичко-семантичкој структури“.

Збирка обилује потврдама где се у први план истиче истиче особина изражена атрибутом, а не супстантив, те на тај начин премештање конгруентног атрибута иза супстантива резултује стилематичном конструкцијом:

све дугове црне обојити бојом **плавом** (← плавом бојом) / отроваћу отровом **горким** (← горким отровом) / оковаћу оковима **тешким** (← тешким оковима) (Симић 1994: 10); и ничег нема од науке **моје** (← моје науке) / у токове **оне** што већ давно стоје (← оне токове) / па да ми помогне ни **страна лева** (← лева страна) / чак ни **гатарица стара** (← стара гатарица) (Симић 1994: 11); запали се ватра са планине **снежне** (← снежне планине) (Симић 1994: 12); И тешим их нежно речима **далеким** (← далеким речима) / И мислима **лепим**, и мислима **меким** (← лепим мислима и меким мислима) (Симић 1994: 13); Ја више волим Хамлете **данске** (← данске Хамлете) / Страни су ми сабље и пиштољи **предака славних** (← славних предака) (Симић 1994: 17); и обогатим сиромаштво **наше духовно** (← наше духовно сиромаштво) / Хтео бих све свеце са **трона светог** да преиспитама (← светог трона) / Хтео бих у овој мутној **реци нашој** (← нашој реци) (Симић 1994: 20); да васкрсне све те **крчме старе** (← старе крчме) / луде барде, **крчмарице младе** (← младе крчмарице) (Симић 1994: 22); као **птице вране** што их творац сазда (← вране птице) (Симић 1994: 24); И тело постане плен **ковчега плава** (← плава ковчега) / јер истина није за **умове круте** (← круте умове) (Симић 1994: 25); Одсекоше **главу русу** (← русу главу) (Симић 1994: 26); И песма потекне снагом **Дунава плава** (← плава Дунава) / Ко на рукама **Влајне бајне** (← бајне Влајне) (Симић 1994: 35); Узех строфу да славим **госпу своју** (← своју госпу) (Симић 1994: 36); Гле постајем **ловац страсни**, ловим вилу **милооку** (← страсни ловац, милооку вилу) / Омамљен **чарима њеним**, а најпре **очима њеним** (← њеним чарима, њеним очима) (Симић 1994: 37); Завидела би **очима твојим** (← твојим очима) / Јер **пољупци твоји страсни** (← твоји страсни пољупци) (Симић 1994: 38); Због **Тијане изгубљене** (← изгубљене Тијане) (Симић 1994: 40); па остасте ко богови **лепи** (← лепи богови) / у биткама **судбе неумитне** (← неумитне судбе) (Симић 1994: 43);

деца оних што слаху на *Оток бели* (← бели Оток) (Симић 1994: 46); што су само болесници *једни* (← једни болесници) (Симић 1994: 48); директор *неки велики* (← неки велики директор) (Симић 1994: 49); У Србију беже са *простора давних* (← давних простора) (Симић 1994: 50).

Стилемску вредност имају и објекатске синтагме у којима објекат претходи глаголу. Објекат поседује експресивну функцију и када не заузима прво субјектово место (Ћорас 1974: 116). У грађи се нашао мали број примера инверзије, односно пермутације где се истиче садржај обележен објектом, али и глаголом ако се он налази у финалној позицији која се сматра јаком:

Леви вештачки имам/ *здрвог дела* нема (← *имам вештачки леви, нема здвог дела*) (Симић 1994: 11); Покушавам тада да *смисао пронађем* (← *пронађем смисао*) (Симић 1994: 13); *Поезију писати* неће (← *писати поезију*) (Симић 1994: 21); *Ореола* нема (← *нема ореола*) (Симић 1994: 26); прекоре што *Јелу* љуби у чарне очи (← *љуби Јелу*) / и главну *игру* игра у тој причи (← *игра игру*) (Симић 1994: 34).

На основу анализираних грађе може се констатовати да је у конституисању песничког израза важна улога припала понављању и инверзији, који се својом учесталошћу истичу као стилска доминанта језика песничке збирке. Фигурама понављања, као основним средствима рекуренције, постиже се повезаност и целовитост текста, а самим тим олакшава и перцепција читалаца. У поступку пермутације својом надређеношћу и стилематичношћу издвојило се измештање конгруентног атрибута иза супстантива. Стога се фигуре понављања и пермутације сврставају у основне структурно-стилске одлике збирке *Имитације*.

Литература

1. Glovacki-Bernardi, Z. (2004). *O tekstu*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Ćorac, M. (1974). *Stilistika srpskohrvatskog književnog jezika*.

- Beograd: Naučna knjiga.
3. Katnić-Bakaršić, M. (1999). *Lingvistička stilistika*. Budimpešta: Electronic Publishing Program.
 4. Ковачевић, М. (2000). *Стилистика и граматика стилских фигура*. Крагујевац: Кантакузин.
 5. Пипер, П. Клајн, И. (2014). *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: МС.
 6. Polovina, V. (1999). *Semantika i tekstolingvistika*. Beograd: Čigoja štampa.
 7. Симић, Т. (1994). *Имитације*. Параћин: Књижевна келија „Свети Сава“.
 8. Silić, J. (1984). *Od rečenice do teksta*. Zagreb: Biblioteka znanstvenih radova.
- Jovana S. Nikolić

Abstract

REPETITION AND INVERSION IN THE POETRY OF TOPLICA SIMIĆ - linguo-stylistic approach -

On the basis of the performed linguo-stylistic analysis it has been proven that repetition and inversion are two most important structural and stylistic characteristics of the collections of poems *Imitacije*. Anaphora, epistrophe and symproce were those analyzed among the figures of repetition while permutation – inversion were analyzed among the figures of syntax. The repetition at the beginning of the verse is shown to be the most frequent while the stylistic constructions were most frequently produced by relocating the congruent modifier after the substantive unit. Affectivity and dynamism of the poetic expression are achieved by their joint application.